

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director: DEM. I. DOBRESCU

Președintele Uniunii Avocaților din România

COMITETUL DE REDACȚIE:

TR. ALEXANDRESCU
Avocat, Direct. Contenc. B-cel
G-le a Tărei Românești

ALEX. CERBAN
Profesor la Facultatea
de Drept, București

IOSEF G. COHEN
Avocat
membru Cons. legislativ

GR. CONDURATU
Fost Consilier la C. de Apel
București, Avocat

RÉNÉ DEMOGUE
Profesor la Facultatea
de Drept din Paris

V. DONGOROZ
Dr. în Drept din Buc.
Avocat

ALFRED JUVARA
Dr. în Drept din Paris
Avocat

D. NEGULESCU
Profesor la Facultatea
de Drept, București

I. GR. PERIȚEANU
Avocat

C. SIPSOM
Profesor la Facultatea
de Drept, București

C. STOEANOVICI
Dr. în Drept din Paris
Avocat

GR. TRANCU-LAȘI
Fost Ministru al Muncii
Avocat

P. VASILESCU
Dr. în Drept din Paris
Avocat

AL. VELESCU
Dr. în Drept din Buc.
Avocat

ALBERT WAHL
Profesor la Facultatea
de Drept din Paris

Secretar de Redacție: E. C. DECUSARA, Dr. în Drept din Paris, Directorul Statisticii Judiciare

Membrii corespondenți pentru Paris: EDOUARD LÉVY și SILVIU KRAINIC, D-ri în Drept, Avocați, Paris

ABONAMENTUL

Un an p.B-ci, Case Com. și Autorit. 1000 lei
" Avocați 600 "
" Magistrați 500 "
6 luni prețul de sus pe jumătate

APARE ODATĂ PE SĂPTĂMANĂ

In lunile Iulie și August
apare odată la 2 săptămâni
Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația

București, Artel, 5 și Rahovei, 5
Lângă Palatul Justiției
TELEFON 13/29

TABLA DE MATERII a „Curierului Judiciar” terminându-se de lucrat s’a pus sub presă și până la 18 cor. va fi complet tipărită. Prețul cu care se va pune în vânzare va fi de 80 lei ca și Tabla „Jurisprudenței Generale”, care de asemenea s’a pus în lucrare. Se va adăuga 5 lei pentru costul poștal recomandat.

Plata abonamentelor rugăm a ni se face prin mandat, notându-se pe eotor: „pentru plata abon. la partida No.

S U M A R

— Discursul d-lui Prim-Președinte al Inaltei Curți de Casație G. V. Buzdugan, cu ocazia morții consilierului acestei Curți Al. Nicolau.

— Idem, cu ocazia solemnității deschiderii anului judecătoresc.

JURISPRUDENȚA.

— Curtea de Casație S. II și Curtea de apel București S. II: Solomon Abramovici cu Toma Popescu (Contestație la executarea unei hotărâri. Achiesare. Retract l’igios. Care din aceste excepțiuni urmează a fi ridicată mai întâi? Art. 317. Pr. civ. și 1402 și 1403 C. civ.);

— Trib. Ilfov S. III: Ion Tetzu cu Primăria Capitalei (Obligațiunile vecinătății dintre imobile. Abuz de drept. Responsabilitate. Despăgubire bănească. Reparațiune în natură), cu o Notă de d-l prof. Alex. Cerban.

— Casația Franceză (Tratate internaționale. Interpretarea lor. Punct de vedere privat. Interpretarea tribunalelor. Punct de vedere internațional public. Interpretarea guvernului).

— Trib. regional Mulhouse (Tratate internaționale. Convenții diplomatice. Stat anexator. Aplicarea lor la teritoriile anexate sau reintegrate (în speță Alsacia și Lorena).

— Tribunalul Senei (Plată. Locul unde se face. Moneda în care trebuie să se facă. Asigurare pe viață. Capital plătitor la Basel sau la Paris. Alegerea locului plății. Art. 1247, 1190 c. civil (1104, 1027 c. civ. rom.) Variațiunea cursului monezilor. Interpretarea contractului care lasă alegerea locului plății la benefic-arul asigurării).

DISCURSUL

D-lui Prim-președinte al Inaltei Curți de Casație, G. V. BUZDUGAN, cu ocazia morții consilierului acestei Curți AL. NICOLAU

Domnilor,

O veste acum sosită și infinit de dureroasă, ne aduce la cunoștință încetarea din viață a bunului și valorosului nostru coleg, Consilierul Al. Nicolau. Suferind de cord, dânsul se dusesse de curând la Paris, spre a-și căuta sănătatea, dar acolo, fu surprins de un atac al neînduplecatei boale, care l-a răpus fulgerător. O colegialitate veche și scumpă ne lega de acest distins magistrat de pe timpul când eram împreună la Secția III-a a Trib. Ilfov. Am găsit atunci într’insul cel mai conștiincios și priceput colaborator cum și acel concurs afectuos, atât de necesar muncii noastre colective; Doctor în drept al Facultății din Paris, mult regretatul coleg avea cunoștințe juridice solide pe cari le întreținea și sporea printr’o continuă citire; la aceasta se adăoga calitatea esențială a integrității profesionale, cum și punctualitatea cu care își îndeplinea toate îndatoririle funcțiunei; datorită acestor multiple însușiri, manifestate cu o modestie desăvârșită, Nicolau a urcat cu demnitate treptele erarhiei judecătorești, până la Curtea de Casație. Numit mai întâi procuror, dânsul a pus totdeauna concluziuni temeinice, bazate pe un studiu serios al afacerii și a problemelor de drept ce interesau cauza, aducând astfel o contribuțiune prețioasă și o mare înlesnire în darea soluțiunilor și fixarea jurisprudenței. Trecut apoi, ca consilier la Secția III-a, Nicolau minat de boală, numai prin sforțările omului cu conștiința deplină a datoriei, a cău-

tat să satisfacă necesitățile serviciului, dar n'a putut da întreaga măsură a cunoștințelor sale profesionale.

Cu sentimentul unei adevărate dureri, păstrând o scumpă amintire colegului dispărut, ca un omagiu cuvenit memoriei sale și în semn de doliu, Curtea suspendă ședința pentru 10 minute.

Ședința s'a ridicat la ora 2.10.

Făcut azi 2 Ianuarie 1925.

DISCURSUL

rostit de d-l Prim-președinte GH. BĂZDUȚAN cu
ocazia deschiderii noului an judecătoresc la
Înalta Curte de Casațiune și Justiție

Domnilor,

Noul an judiciar, conform actualei legi de organizare judecătorească, corespunde, pentru întâia oară, cu anul nou, în care, omenirea, cu un optimism binefăcător, pune aceleași speranțe ce susțin și activează munca rodnică și întreaga luptă pentru progres.

Această împrejurare, ne dă plăcuta ocaziune pentru a vă exprima stimați colegi și d-lor avocați, urarea cordială ca aspirațiunile dv. legitime să găsească realizarea dorită și totodată, exprimăm dorința cea mai vie, ca anul în care am intrat, — prin rezultatul unei străduinți unanime într'un înalt spirit de solidaritate socială, — să reprezinte un progres real însemnat, sub toate privirile, în viața noastră profesională cum și în așezarea normală a scumpei noastre patrii, pentru a-i fi îngăduit să pășească mai departe, cu toată puterea pe care i-o dă însușirile alese ale poporului nostru, la îndeplinirea menirii sale frumoase în civilizația lumii.

Domnilor,

Deschiderea anului judecătoresc este pentru magistratură ocaziunea de a verifica, potrivit unei cerințe legale, — rezultatul activității sale pe anul expirat, neajunsurile de ordin legal întâmpinate în distribuirea justiției, cum și îndreptările necesare în legislație pentru înlăturarea lor și posibilitatea realizării unei mai bune administrații vni a acestui însemnat serviciu public.

Câteva date statistice, — cu toată monotonia cifrelor, — vor arăta numărul însemnat de recursuri introduse și judecate în cursul anului trecut și servi astfel drept bază temeinică pentru unele îndreptări ce ne propunem a formula.

La Secția I-a au intrat 3948 recursuri din cari s'au judecat 2370 și au rămas pendinte 1578. Din cele 2370 recursuri judecate, în cari intră 537 relative la contactele de închiriere prelungite, — au fost admise 256 iar 2114 s'au respins.

La Secția II-a au intrat 4698 recursuri din cari s'au judecat 3913, rămânând pendinte 785. Din recursurile judecate în număr de 3913 s'au admis 322 iar 3591 au fost respinse.

La Secția III-a au intrat 4895 recursuri din cari s'au judecat 2486 și au rămas pendinte 2409. Din cele 2486 judecate, s'au admis 204, iar restul de 2282 au fost respinse.

Comparând aceste cifre cu datele statistice de la 1921 încoace, rezultă că numărul recursurilor intrate a mers în urcare continuă, mai puțin la Secția II-a și III-a, pe când la Secția I-a s'au îndoit, din ceea ce erau în 1921.

Pe lângă această constatare, mai este încă de reținut disproporția enormă de la 1—10 aproximativ între recursurile admise și cele cari au fost respinse.

Desigur acest spor însemnat de recursuri, în special la Secția I-a, se datorește intensității vieții juridice de astăzi, ca urmare a stagnațiunii afacerilor și cursului justiției provocată de războiu cu toate greutățile multiple ce i-au succes, cum și nouilor condițiuni economice având aceleași cauze cari, la rândul lor, au influențat relațiunile juridice și determinat legi excepționale corespunzătoare a căror aplicațiune la nenumăratele conflicte de interese absoarbe cea mai mare parte a activității judecătorești. De altă parte însă, ținând seama de rezultatul judecății, se vede cât de redus este numărul recursurilor admise, ceea ce implică din partea justițiabililor un spirit procesiv și o voință adeseori manifestă de a amâna executarea deciziunilor definitive, oricât de întemeiate ar fi ele, — în deosebi în materie de închirieri pentru a se păstra, pe nedrept printr'o suspendare a executării, obținută cu prea multă înlesnire, folosința imobilului închiriat. Chiar dacă la recursurile admise ar trebui adăugat un număr în raport cu posibilitatea erorilor judecătorești strecurate în respingerea lor, încă disproporția între recursurile admise și cele respinse este atât de covârșitoare încât apare învederat tendința justițiabililor de a se folosi de calea extraordinară a recursului întocmai ca de o cale ordinară de atac.

Dacă la aceasta se adăogă împrejurarea, că prin noua Constituție dreptul de recurs este declarat de ordin constituțional, lucru ce va avea drept urmare un exercițiu și mai larg al acestui drept, în diferite materii speciale, cum și faptul că, din același număr de consilieri s'a făcut încă două complete deosebite pentru o judecată mai urgentă, în ședința de dimineață a recursurilor în materie de chirii, în materie de verificarea titlurilor de proprietate și de exproprieri, din Cadri-later, cum și Comisia disciplinară instituită din 9 judecători conform noiei legi judecătorești, că-

re judecă după terminarea ședințelor, ușor se poate vedea cât de mult s'au îngreuiat serviciul acestei Curți și ce sforțări i se impune pentru a face față multiplelor lucrări și înaltei sale misiuni.

În această situațiune, cred că este o necesitate imperioasă ca să se admită și în organizarea acestei Curți, măsurile ce există de mult timp aiurea menite a îngădi exercițiul abuziv al acestei căi extraordinare de atac, rezervată de lege numai în anumite limite și condițiuni. În acest scop, s'ar putea organiza pe lângă această instanță supremă, întocmai ca pe lângă Curtea de Casație din Franța, un birou special care prin practica zilnică înaintea acestei Curți, — aprofundând jurisprudența și normele ei de judecată, să fie o garanție despre seriozitatea recursurilor cu a căror formulare, introducere și susținere, numai membrii acestui barou ar fi autorizați; iar motivarea recursurilor de către acești specializați în materie de recurs ar putea fi redusă numai la punctele esențiale ce sprijină soluțiunea instanțelor de fond, evitându-se astfel o mare pierdere de timp cu discuțiuni inutile asupra nenumăratelor motive ce se văd astăzi, cu privire la chestiuni pure de fapt, a căror apreciere nu este supusă controlului Curții, ori chestiuni lăaturalnice de care nu depinde soluțiunea cauzei, dar al căror examen totuși, în dezbaterile publice și apoi cu ocazia deliberărilor judecătorilor și a redactării deciziunilor, este o muncă zadarnică în detrimentul unei judecăți expeditivă și al unui examen mai aprofundat al recursurilor întemeiate.

Un astfel de barou s'a constituit în Franța, din 60 de avocați, numiți de guvern, după consultarea consiliului ordinului și a Curții de Casație. Membrii săi, păstrează dreptul de a da consultațiuni scrise și de a pleda înaintea tuturor instanțelor judecătorești, dar nu se folosesc de acest din urmă drept decât în mod excepțional și cu autorizarea formală a consiliului ordinului. Această din urmă restricțiune, ar putea fi înlăturată la noi, spre a nu lipsi Curtea de Casație de luminile unor valori reale ale baroului, care n'ar accepta poate a face parte din baroul acestei Curți, dacă li s'ar restrânge, fie chiar sub forma autorizării consiliului ordinului, dreptul de a pleda înaintea instanțelor de fond. Înțelegem dificultatea ce stă în calea unei asemenea instituțiuni, care ar constitui un privilegiu și ar restrânge în profitul unora numai dintre membrii baroului exercițiul profesiei de avocat înaintea acestei Curți, dar dacă organizarea unui barou special pe lângă Curtea de Casație s'a impus și menținut prin utilitatea lui, în Franța, fără ca în această țară să fi găsit o piedică în interesele profesionale ale baroului francez, el va putea, credem, fi admis și la noi, indiferent de forma în care s'ar constitui, într'un in-

teres superior de bună organizare judecătorească; iar dacă, totuși, aceasta nu va fi posibil, apoi în tot cazul, va trebui cerut un exercițiu efectiv al profesiei de avocat timp de cel puțin 4 ani pe lângă Curțile de apel, pentru ca un avocat să poată formula și susține un recurs în Casație, aceasta fiind cu atât mai justificat, cu cât dispoziția nouă din legea corpului de avocați, cu acelaș scop, privitoare la necesitatea contrasemnării cererilor de legarea instanței de către un avocat, n'a dat până astăzi roadele așteptate, iar perspectivele sunt îndolnice după chiar recunoașterea multora dintre membrii autorizați ai baroului.

O a doua măsură menită iarăși a preveni recursurile neîntemeiate, ar trebui să fie acea care ar impune recurentului obligațiunea de a consemna odată cu facerea recursului o anumită sumă drept amendă, care în caz de respingerea recursului să fie atribuită fiscoi și ar implica pe lângă o sancțiune materială și o cenzură morală a unui recurs nefondat. Această cerință de formă pentru validitatea recursului este prevăzută în procedura Rusă, aplicabilă în Basarabia și în legea Curții de Casație din Franța, unde se menține ca folosită, cu toate că acolo numărul recursurilor intrate și judecate anual este mai mic ca jumătatea recursurilor de la noi și aceasta la o populație ce depășește de două ori populația țării noastre întregite.

La aceste măsuri, legea Franceză a mai adăugat una, prin înființarea camerei petițiunilor, — la chambre de requêtes, — a cărei menire este aceeași de a pune stavilă recursurilor lipsite de motive temeinice și a nu trimite secțiunii civile decât pe acele cari ar avea toate aparențele de seriozitate. Cu toate că această secțiune specială, se înfățișează ca cea mai folosită măsură pentru realizarea scopului în discuțiune, căci datorită ei numai o treime din recursurile intrate sunt trimise secției civile, — nu împărtășim ideea înființării ei la Curtea noastră de Casație, pentru că funcționarea unei astfel de secțiuni impune un dublu examen chiar recursurilor indiscutabil întemeiate și prin evoluțiunea la cele două secțiuni se ocazionează întârzieri mari de câte trei ani în rezolvarea lor; — pe lângă acest mare neajuns, se dă loc la deciziuni contrazicătoare, semnalându-se cazuri în cari motivele primite de camera requetelor au fost respinse ca neîntemeiate de secția civilă, care în schimb a primit alte motive ce fuseseră înlăturate de camera requetelor. Dacă, totuși, am relevat această instituțiune care se menține în Franța cu toate criticile întemeiate ce i se aduc de autorități considerabile și cererile stăruitoare pentru desființarea ei, am făcut aceasta pentru a învedera importanța mare ce se dă acolo necesită-

tei de a se împedica recursurile temerarii și că tot astfel va trebui privit lucrul și la noi, luându-se cel puțin primele două măsuri indicate, pentru ca acestea împreună cu organizarea a două complete de judecată în fiecare secțiune, să facă posibilă o funcționare normală și bună în lucrările acestei Curți.

Legea organică reclamă încă și alte modificări importante menite a o face de o aplicațiune uniformă în tot cuprinsul țării, în concordanță cu existența unei singure Curți de Casație pentru întregul Stat, cum și pentru a asigura o judecată mai simplă, mai expeditivă și mai puțin costisitoare, toate acestea fiind cerințe esențiale ale unei proceduri judiciare bine întocmite.

Decretul-lege No. 2008 din Iunie 1920, modificând legea acestei Curți, în vederea mulțimei recursurilor, autoriză formarea a două complete de judecată în sânul fiecăreia din cele trei secțiuni, din care unul cu un număr mai redus de Consilieri și anume constituit numai cu cinci, să judece, cu o majoritate de trei glasuri, recursurile venite din Ardeal și Bucovina, conform procedurii din acele provincii, care la rândul ei, permite judecata și în lipsa părților pe baza motivelor de recurs scrise și a memoriului intimatului, cum și judecata în fond a afacerii, după ce recursul a fost admis în principiu.

Această organizare și procedură deosebită, pe temeiul căreia se judecă parte din recursurile venite înaintea acestei Curți nu este compatibilă cu existența unei singure Curți de Casație, care independent de legile de fond deosebite după provincii, ce trebuie, neapărat să aplice afacerilor contractate sub imperiul lor, până la unificarea legislației,—sub raportul însă a compunerii Curții și procedurii de judecată, Curtea trebuie să judece constituită cu acelaș număr de judecători și după o procedură unitară recursurile venite din orice parte a Țării. Aceasta cu atât mai mult, că formarea celor două complete nu poate avea un caracter provizoriu, cum s'a crezut la data decretului și cum sunt astăzi completele speciale în materie de închirieri și de exproprieri din Cadri-later, — ci față cu numărul covârșitor de recursuri, funcționarea celor două complete în sânul secțiunilor, răspunde unei necesități permanente care impune o reglementare uniformă definitivă. În acest scop, suntem de părere a se spori numărul consilierilor dela fiecare secțiune cu încă doi consilieri, acest lucru fiind cerut nu numai de ideea unificării legii, pentru a se putea forma la fiecare secțiune câte două complete egale în număr de câte șapte consilieri, dar, în deosebi, pentru a se putea grăbi judecata recursurilor venite din Ardeal și Bucovina cari suferă întârzieri de ani în rezolvarea lor din cauza că judecătorii complec-

telor pentru aceste provincii împovărați cu prea multe afaceri,—nu pot satisface, la timp, obligațiunile importante și grele ale facerii rapoartelor și deciziunilor ce pronunță. Cunoaștem dificultățile de ordin financiar cari se pot opune acestui spor de personal judecătoresc, dar pe lângă că nu credem oportun ca unificarea legii să se obțină, în împrejurările actuale, pe cale de reducere, iar nu de sporire a consilierilor, apoi cerințele neînduplecate ale serviciului reclamă sporul arătat pentru ca dreptatea să fie dată la timp, iar nu cu întârzieri adeseori ireparabile. Organizarea nouă cu adaosul de consilieri ar face ca fiecare secțiune să fie compusă din câte 16 consilieri, cu președintele, din care să se formeze două complete a câte 7 consilieri, iar plusul de doi consilieri este necesar pentru cazuri de împedcări justificate de-a veni la serviciu, fără a mai adăoga că necesitatea formării diferitelor complete speciale pe temeiul a diferite legi excepționale, cum și timpul indispensabil la facerea de rapoarte și deciziuni, justifică pe deplin necesitatea acestui plus neînsemnat de judecători.

O modificare importantă în legea Curții și pe care ne permitem a o propune ca folositoare este aceea ca completele constituite în modul arătat, să judece cu majoritatea de patru glasuri spre a nu se mai impune părților neajunsurile multiple ale unei noi judecăți în complexul de divergință când nu s'ar întruni majoritatea de cinci glasuri cerută astăzi de legea Curții și mai apoi o a treia judecată la Secțiuni-Unite când în complexul de divergință nu s'a întrunit pentru o soluțiune majoritatea de 7 glasuri.

Ideea, în sine, de a supune părțile la o judecată, repetată în trei rânduri înaintea aceleși instanțe judecătorești compusă treptat cu judecători tot mai numeroși pentru obținerea unei anumite majorități, pe lângă că într'un sistem de organizare rațional apare ca o anomalie, neputând avea la baza ei, din cauza imprecizunii dreptului, siguranța deplină că ultima judecată, cu relativitatea ei, ar reprezenta adevărul juridic indiscutabil, apoi, trebuie încă ținut seamă că sistemul pluralității judecătorilor, — cu toată importanța sa morală de necontestat, — dacă însă este exagerat, nu dă rezultatele dorite, experiența dovedind pe deplin că o discuțiune sistematică, precisă și aprofundată, este greu de obținut într'un corp deliberativ prea numeros, iar răspunderea morală și deci interesul pentru o deciziune de luat, scade în măsura în care numărul, celor cari participă la deliberare este mai ridicat. De aceea, unificându-se organizarea complexelor de judecată, va trebui păstrată o proporție rațională și ținând seama de avantajile și inconvenientele legilor în discuțiune, să se admită pentru întreaga țară complexul de

7 consilieri care să judece cu o majoritate de patru, spre a se înlătura astfel atât neajunsurile semnalate pentru părți cum și alt mare neajuns al descomplexării secțiunilor în vederea formării complexelor speciale pentru judecata divergențelor numeroase ce s'ar putea ivi la cele șase complexe obicinuite de judecată.

Cu toate acestea, suntem pentru menținerea și complectarea dispoziției din art. 18 al legii actuale, ca Curtea să judece, în mod excepțional, cu un număr mai mare de consilieri și anume cu complectul întreg al unei secțiuni, mai puțin unul, adică cu 15, și să dea deciziunea cu majoritate de opt glasuri atunci când ea găsește că este locul a reveni asupra jurisprudenței sale, sau chiar asupra unei singure deciziuni de principiu dată cu 5 ani anteriori recursului în discuțiune, de unul din complectele ce se formează în sânul secțiunilor; iar când, mai târziu, jurisprudența ori decizia asupra căreia este vorba de-a se reveni, aparține unei secțiuni întregi, care a judecat în compunerea arătată, Curtea să se constituie cu 21 consilieri, putând da soluțiunea cu majoritate de 11 glasuri, — și, în fine când jurisprudența sau decizia emană de la Secțiunile unite, Curtea pentru a putea reveni să judece în aceiași compunere. Formarea unor asemenea complecte menite a îngădi posibilitatea unor reveniri pripite asupra interpretării legii dată în trecut de Curte, este cerută de interesul menținerii stabilității în jurisprudența sa, atât de necesară siguranței în relațiunile juridice și tot odată apare de data aceasta ca indispensabilă, — indiferent de inconvenientele constituirii complexelor cu mulți judecători, — pentru că astfel numai se poate obține o majoritate superioară celei din complectele de judecată cari au dat soluția asupra căreia este discuțiunea de-a se reveni și fixa deci jurisprudența instanței supreme.

Odată reglementată constituirea Curții, se pune chestiunea modificărilor cu privire la termenul de recurs și la procedura premergătoare judecății. Este incontestabil că se impune fixarea unui termen unic pentru introducerea recursurilor din întreaga țară, luându-se în acest scop, o justă mijlocie între termenele de 15 și 14 zile ale procedurilor din Ardeal și Bucovina, de o parte și termenul de 2 luni din legea acestei Curți. Un termen de una lună pentru recursurile în materie civilă și comercială este, credem, suficient pentru ca partea interesată să se hotărească a face recurs și tot odată, a-l motiva prin chiar petitia introductivă a recursului, — ca în toate provinciile realitate patriei, — într-un cât un nou termen, cu nimic justificat ca să se depună motivele, cum prevede azi legea Curții, serveste exclusiv interesele părții ce voeste a prelungi judecata în detrimentul a-

celeia care este silită a urmări în justiție valorificarea dreptului său. Acest termen urmează să curgă în toate cazurile de la comunicarea deciziunii sau hotărârei atacate, căci numai cunoscând motivarea lor, partea este în măsură să vadă dacă este locul să facă recurs și pe ce anume considerațiuni. În materie penală interesul ordinii publice reclamând o judecată urgentă se vor menține, ca și astăzi, termenele prevăzute în procedura penală și tot astfel, și în alte materii speciale, în cari se prevăd termene mai scurte de recurs.

Pentru a înlesni judecata și reduce desbaterile orale, cari astăzi sunt cu mult prea desvoltate, este util ca să se prevadă obligațiunea pentru intimat ca înăuntrul unui termen de 15 zile dela primirea copieii de pe recursul motivat, să-și formuleze întâmpinările sale, printr'un memoriu scris comunicat recurentului. Precizarea și sintetizarea în scris a apărărilor respective, evită părților surprinderi, desbaterile orale pot fi reduse mai ușor în măsura necesității, admitându-se fixarea timpului necesar ca în legea chiriilor de președinte, iar judecătorilor li se înlesnește soluția ca și motivarea deciziunilor.

În interesul părților și pentru a ușura serviciul administrativ al Curții, recursul va trebui depus după alegerea recurentului, fie la grefa instanței a cărei deciziune o atacă, fie la grefa primei instanțe și la locul unde s'a depus recursul, se va depune, spre comunicare și memoriul intimatului, iar grefa respectivă, va îngriji pentru a trimite Curții dosarul complet cu aceste acte împreună cu dovezile după comunicarea lor, cum și cu dovezile de comunicarea deciziunii atacate, ori cu mențiunea necomunicării ei.

O cerință de formă importantă a procedurii de judecată în recurs este aceea privitoare la facerea rapoartelor de către consilierii Curții. În această privință există iarăși deosebire între legea acestei Curți care cere un raport scris cu arătarea amănunțită a cursului pricinii, starea jurisprudenței, dar fără concluziuni din partea raportorului, — și între procedura din Ardeal și Bucovina după care raportul se face printr'o expunere orală a cursului afacerii. Negreșit trebuie și aci o unificare a legii și aceasta de preferință credem în senzul dispozițiunii actuale din vechiul regat. În adevăr, un examen oral al recursului de către raportor poate ușor depăși măsura unei desvoltări necesare și în elanul unei discuțiuni orale degeneră într'o pledoarie care, pe lângă inconvenientul de a răpi prea mult timp al sedinței, apoi ar putea lăsa ușor să apară convingerea raportorului, creind o situațiune grea atât părților cât și raportorului: apoi complementul acestui sistem, ca consilierul raportor să aducă la ziua înfățișării și proiectul deciziunii îl poate pune și pe raportor și pe colegii

săi într-o situație delicată, dând loc și la o lucrare zadarnică, atunci când soluțiunea recursului este altă decât cea întrevăzută de raportor. În fine, omeneste, nu este exclus ca acest sistem să înlăture câte odată o discuțiune mai aprofundată din partea întregului complex de judecată când acesta o are la îndemână și dintr'un sentiment de delicateță colegială pune încredere în deciziunea motivată a colegului raportor.

De aceea este bine ca raportul scris să fie menținut în legea modificată cu simplificarea lui în sensul de a nu cuprinde o expunere amănunțită a cursului pricinii și reproducerea considerentelor deciziunilor atacate, care cu desvoltările ce implică răpește adeseori un timp prețios al ședinței și în prim loc raportorului, fără ca cel puțin să înlocuiască necesitatea cetirei deciziunii; — ci, raportul trebuie să cuprindă pe lângă constatarea prealabilă că recursul satisface cerințele de formă pentru admisibilitatea lui, o sinteză clară și precisă a faptelor stabilite de instanța de fond numai în măsura necesară soluționării recursului, în așa fel ca acest rezumat al raportului să poată fi încorporat în deciziunea Curții de casatie servind de bază argumentării în drept și înlocuind astfel o îndoită muncă în acelaș scop. Pentru ca raportul să aibă însă o utilitate reală, va trebui apoi ca sub formă de observațiuni, să indice cari sunt punctele esențiale ce apar ca sprijin al hotărârii atacate și care este starea jurisprudenței, ori în lipsă, a doctrinei asupra acelor puncte, dacă ele constituiesc chestiuni de drept controversate și nu simple fapte.

Prin aceasta raportorul înlesnește și garantează o bună și expeditivă judecată cum și redactarea deciziunii Curții; apoi, ar evita variațiuni în jurisprudență, iar analiza succintă cu privire la starea de fapt și de drept a chestiunilor esențiale deduse în recurs, nu implică necesarmente părerea personală a raportorului care va trebui să facă simple constatări obiective spre a putea avea libertatea necesară de a se pronunța conform cu convingerea ce va dobândi ulterior după debateri și discuțiuni cu colegii asupra afacerii; iar redactarea deciziunii să urmeze, cum e normal după pronunțarea soluțiunii. Fără îndoială că, aceste rapoarte impune o lucrare cu atât mai grea cu cât numărul recursurilor la noi este covârșitor, și de aceea pentru ca întocmirea rapoartelor în condițiuni satisfăcătoare să fie posibilă, apare încă odată necesitatea măsurilor menite a împiedica abuzul în exercițiul acestei căi de atac.

Urmărind idea de simplificare și celeritate a procedurii în recurs, credem că ar fi de un real folos să se prevadă dispozițiunea ca judecata recursurilor să poată fi făcută și în lipsa părților, pe baza motivelor de recurs scrise și memoriului depus de intimat. Prin aceasta s'ar înlătura amână-

rile obișnuite pentru aplicarea art. 151 din proc. civ. cum și dreptul de opoziție care, de fapt, nu se exercită în recurs, decât de partea ce urmărește prelungirea judecății; totodată, nu s'ar mai pierde timpul cu facerea apelului nominal la începutul ședinței și în aceste condițiuni, fiind asigurată judecata tuturor recursurilor puse la ordinea zilei, se vor fixa pentru fiecare ședință, numai numărul de recursuri posibil de judecat, spre a nu da loc la amânări din lipsă de timp și pe cât va fi cu putință, orânduite astfel, ca consilierii raportori să aibă un număr egal de dosare, lucru ce le-ar face posibil revederea rapoartelor înaintea judecăței. Din punctul de vedere al temeiniciei judecății pe baza numai a procedurii scrise, nu poate fi discuțiune serioasă căci în recurs nu sunt de stabilit fapte pentru verificarea și dovada cărora debaterile orale, cu discuțiuni vii și deschise să aibe o utilitate reală, — ci, înaintea acestei Curți se pune numai chestiunea legalității deciziunii atacate, ceea ce poate fi verificat de Curte pe baza motivelor de recurs și a memoriului intimatului, acte care, prin natura lucrurilor, se pot înfățișa cu mai multă precizie decât debaterile orale prea desvoltate și înlesnesc mai mult ca acestea judecata Curții. Apoi, această procedură, poate aduce mari înlesniri justitiabililor, domiciliați în părțile îndepărtate ale Țării, lăsând la facultatea lor de a se înfățișa pentru debaterile orale ori de a prefera să fie judecați pe temeiul procedurii scrise.

Tot în scopul organizării unei proceduri mai simple și mai puțin costisitoare, va trebui să admitem sistemul după care odată ce motivele de recurs se găsesc întemeiate, Curtea de casatie pășește la judecata afacerii pe temeiul constatărilor de fapt ale instanțelor de fond. Prin aceasta, Curtea nu se abate dela misiunea sa de a fi instanța supremă a dreptului, păzitoare a legalității și a menținerii unității de jurisprudență, căci tocmai în acest scop, ea examinează în prim loc și în principal temeinicia motivelor de recurs, — cari pun în discuțiune fie formele de procedură, fie modul de aplicațiune al legii la faptele cauzei, — așa că Curtea satisface misiunea sa prin rezolvarea problemelor de drept deduse în judecată și odată stabilit principiul juridic și sensul adevărat al dispoziției de lege în discuțiune, nu numai că nimic nu se opune, dar totul într-o dreaptă judecată și bună procedură indică că litigiul trebuie imediat terminat, aplicându-se legea astfel cum a fost interpretată de Curte la convenția și faptele constatate de instanța de fond, acestea intrând în domeniul cercetărilor sale exclusive. În acest mod se conciliază, rațional, menirea Curții de casatie cu interesele imprecinților și ale justiției în general, cari reclamă ca recursurile ajunse înaintea acestei Curți, să fie soluționate, irevocabil, prin deciziuni-

le sale, cu o egală autoritate atât în caz de respingerea recursului, cât și în caz de admitere și de casare a hotărârilor instanțelor de fond. Numai atunci casarea cu trimitere pentru o nouă judecată își ar rațiunea, când ea are loc pentru viții de procedură sub sancțiunea nulității,—ori sunt necesare în cauză, noui verificări sau cercetări de fapte, cari ies din cadrul competenței și misiunii Curții de casație, dar chiar în acest caz, întocmai ca în ipoteza precedentă, în mod logic, soluțiunea acestei Curți, asupra punctelor de drept în discuțiune, trebuie să se bucure de aceeași autoritate, să fie definitive și obligatorii pentru instanța de trimitere. Astfel numai, se poate pune un sfârșit proceselor și nesiguranței inerentă drepturilor litigioase, atât de păgubitoare ordinei juridice, — cum și înlătură, în acest scop, nenumăratele casări cu trimiteri și retrimiteri pe la diferite instanțe, la cari dă loc sistemul complicat, greoi și foarte costisitor al legii organice actuale atunci când instanțele de fond rezistă la doctrina Curții de casație, slăbind autoritatea judecătii sale, și prestigiul justiției,—sau când înaintea instanțelor de trimitere părțile au în mijloace de apărare din respingerea cărora se deduc apoi noui motive de atac într'un recurs ulterior. În caz de casare cu trimitere, trebuie prevăzut că afacerea va fi trimisă tot la Curtea care a judecat sau după cazuri la Tribunalul a cărui sentință a fost casată pentru a se economisi părților cheltueli și străgăririle mari ce li se impun astăzi, cu mersul după casare prin alte localități: când hotărîrea emană dela un Tribunal extraordinar sau o instanță specială, afacerea dacă comportă trimitere, va fi dată tot în judecata aceleasi instanțe, iar dacă cumva asemenea instanțe au încetat de a avea existența legală, afacerea va fi trimisă înaintea unei instanțe de drept comun cu rang corespunzător. Trimiterea la aceiași instanță de judecată nu are nimic de extraordinar, de vreme ce și astăzi când Curtea dă un regulament de competență, deciziunea sa este obligatorie pentru instanța pe care o investeste cu judecata afacerii și tot astfel și în cazul unei a doua casări pentru aceleași motive, în secțiuni unite, când decizia este azi obligatorie. Sistemul expus a fost consacrat prin actuala lege de prelungire a contractelor de închiriere, care constituie un progres legislativ în această materie. O unificare completă a legii Curții ar mai cere încetarea sistemului actual, după care, un complet special, constituit, de fapt în mod permanent judecă afacerile din Ardeal și Bucovina: credem însă că acest lucru nu trebuie pripit și că, în interesul justiției, este bine de menținut încă. — până la unificarea legilor de fond. — completul format de preferință cu consilieri mai cunoscători ai legis-

lației respective, după cum se exprimă decretul-lege care autoriză constituirea acestui complet,— pentru că este de necontestat că în acest mod se asigură mai bine o judecată temeinică și expeditivă, ceea ce este de un interes esențial, întrucât fondul nu forma trebuie să primeze într'o bună organizare, chiar în materie de procedură judiciară. Să se prevadă însă, într'o eventuală lege de organizare a Curții, că într'un termen dat care ar putea fi de 6 luni după unificarea legilor de fond, completetele speciale pentru Ardeal și Bucovina vor înceta și recursurile repartizate prin lege, ca astăzi, între secțiunile Curții, vor fi judecate, conform unei dispozițiuni regulamentare în acord cu avizul Curții, în șase ședințe pe săptămână, de complete alcătuite în fiecare secțiune pe baza unui calcul, cu alternarea consilierilor, în așa condițiuni, încât, înlăturând din ele sistemul permanenței de astăzi și, în compunerea acelor complete, în parte primenite, intrând, zilnic, noui colaboratori ai aceleasi secțiuni, s'ar putea astfel face operă comună de justiție, emanând dela secțiunea întreagă și evită deciziuni contradictorii pe cari le-ar putea da completele permanente sau secțiuni deosebite, în judecata cărora s'ar da aceleași materii de drept sau chiar părți din ele, dar cari prin legătura lor, pot pune în discuțiune reguli și principii de o aplicațiune generală. Sistemul acesta, poate apărea complicat și desigur nu păcătuiește prin simplitate, dar este, credem, singurul care, dând satisfacțiune intereselor serviciului deoarece permite șase ședințe săptămânale, fiecare consilier judecând în trei ședințe, înlătură, în acelaș timp mai ușor variațiunile în jurisprudență, rezultând din funcționarea a două complete permanente sau două secțiuni civile, a căror înființare altfel s'ar impune din cauza mulțimei recursurilor, în deosebi la secțiunea I-a. Este adevărat, că la secția II-a și III-a a Curții, în urma unificării legilor de fond, s'ar putea alcătui complete permanente cari să judece materii deosebite, cum ar fi la secția II-a un complet să judece toate recursurile penale din întreaga țară și al doilea complet celelalte recursuri atribuite prin lege judecătii acelei secțiuni; — iar la secția III-a un complet ar putea judeca recursurile comerciale și cele în materie de contencios administrativ, ca instanța de recurs conform noiei Constituții și al doilea complet ar judeca celelalte recursuri date în competența acelei secțiuni.

O astfel de repartiție ar obliga însă pe judecătorii unora din aceste complete să judece exclusiv materii speciale, restrângându-le mult activitatea științifică și în mod necesar provocând un spirit rutinar păgubitor din toate punctele de vedere și mai ales al progresului jurisprudenței. De aceea

este preferabil ca și în lăuntru acestor secțiuni după unificarea legislației, să se judece în modul cum ne-am permis a propune pentru secția I-a adică după sistemul completelor constituite prin alternarea consilierilor din sânul fiecărei secțiuni.

Modificându-se legea Curții, fie în sensul arătat, pentru considerațiunile expuse, fie în alt mod, în orice caz, cu această ocaziune, vor trebui completate și puse în concordanță, dispozițiunile art. 2 și 5 din lege, — privitoare la instanțele de judecată supuse jurisdicției Curții de casație — cu dispoziția constituțională care declară dreptul de recurs de ordin constituțional, principiu a cărui aplicațiune în raport cu legile existente, — în lipsa unei dispozițiuni transitorii — a dat loc la dificultăți deduse în judecata secțiunilor-unite.

Făcând, evident, abstracție de soluțiunea ce comportă dificultățile momentane, și privind lucrurile numai sub raportul unei reglementări viitoare, textul art. 2 din legea organică va trebui completat în sensul că sunt supuse jurisdicției Curții de casație tribunalele ordinare, cum și tribunalele extraordinare sau orice instanță specială de jurisdicție... În adevăr, rezultă cu certitudine, din debaterile parlamentare că idea care a determinat dispoziția constituțională, privitoare la dreptul de recurs, a fost cea de a împiedica ca prin legi ordinare să se ridice acest drept, găsit ca indispensabil pentru a asigura legalitatea hotărârilor judecătorești, — și, aceasta, nu atât în afacerile deferite judecății instanțelor de drept comun, pentru cari ridicarea dreptului de recurs nu se semnalează și nu era deci de temut, ci, în deosebi pentru afacerile date în judecata unor instanțe speciale cu mai puține garanții și cu restricțiuni între care aceea a dreptului de recurs și prin urmare, a căror hotărâri reclamă imperios admiterea controlului puterii judecătorești. Este iarăși lămurit în debaterile parlamentare, în special prin declarațiunile formale ale raportorului legii în Adunarea deputaților și ale Ministrului de justiție, că pentru afacerile de mică importanță ori de ce instanță judecate, s'a păstrat competența Tribunalului de a judeca ca instanță de recurs, lucru pentru care s'a întrebuințat formula de recurs în casare, nu în casație, spre a indica mișlocul legal de atac, nu instanța chemată a judeca; dar mai departe, nimeni n'a pretins ca să se lase legiuitorului ordinar, posibilitatea de a crea în viitor, pe lângă instanțe speciale autorizate de Constituție apoi și instanțe de recurs cari să controleze hotărârile acelor instanțe. — căci aceasta ar fi fost în vădită contradicție cu ideea de garanție a unei judecăți legale ce stă la baza noului principiu că recursul este de ordin constituțional cum și cu existența unei singure Curți de casație menită a asigura atât legalitatea cât și unitatea de interpretare a legii. De acea, cre-

dem că complectarea art. 2 din lege în sensul indicat corespunde în totul cu textul și cu spiritul articolului 103 al. ultim din Constituție.

Tot asemenea, este necesar să se prevadă în legea organică, procedura după care se va judeca de secțiunile-unite, constituționalitatea unei legi, tăgăduită, incidental, înaintea instanțelor de fond, mai ales că, după declarația raportorului Constituției la Cameră, chestiunea aceasta a făcut obiectul unei controverse în comitetul delegaților, cari, neputându-se pune de acord, s'a lăsat ca ea să fie reglementată printr-o lege ordinară. În această privință, nu împărtășim părerea ca instanța de fond față cu întâmpinarea unei părți că o lege invocată în cauză, ar fi anticonstituțională, va trebui totuși să continue judecata afacerii și să aplice acea lege, rămânând ca după judecata definitivă, pe cale de recurs, să se judece, în prealabil, de secțiunile-unite chestia constituționalității legii, — căci în acest sistem, se lasă în sarcina părții câștigătoare, căreia nu i se poate imputa nici o culpă, tot riscul unei pierderi de timp și de sacrificii însemnate materiale, cu o judecată zadarnică de ani de zile, în ipoteza posibilă, că în casație s'ar decide că legea este în adevăr anticonstituțională.

Independent de aceasta, chestiunea constituționalității unei legi, — presupunând că ea se înfățișează sub o formă serioasă și discutabilă, — depășește interesele părților litigante, căci implică un conflict de ordin constituțional care atinge autoritatea și prestigiul legii cu repercursiune atât în relațiunile juridice în general cum și asupra ordinii în Stat, de unde urmează necesitatea ca incertitudinea și echivocul asupra unei probleme de o atare însemnătate să fie risipite cu un moment mai curând. Aceasta tocmai explică jurisprudența anterioară a acestei Curți care fortând, poate, principiile, a admis, conform de altfel concluziunilor ambelor părți litigante, ca această chestiune să poată fi dedusă direct, omisso medio, în judecata Curții de casație.

De aceia credem preferabil, cu tot riscul unei amânări a procesului, din spirit de șicană, ca în ipoteza în discuțiune, să se prevadă în lege că procesul va fi suspendat cu corectivul însă că dosarul să fie imediat trimis Curții de casație care va judeca în secțiuni-unite, în cel mult două luni de zile, și în ipoteza că Curtea decide că legea este constituțională să oblige, pe partea care din spirit de a tărăgăni procesul a propus neconstituționalitatea ei, la toate cheltuielile de judecată dovedite, fără posibilitate de a le reduce, cum și la daune-interese, către partea câștigătoare și al căror minim va fi suma reprezentând cheltuieli de judecată. Se va putea încă admite că atunci când Curtea va constata că apărarea aceasta a fost propusă cu vădit spirit de șicană și ușurință culpabilă întrucât con-

stituționalitatea legii nu suferă cea mai mică îndoielă, să poată obliga și pe avocatul care a propus-o ori care a susținut-o în casație ca să plătească în mod solidar daunele impuse părții ce a pierdut, ca o sancțiune justificată în drept, pe o greșală gravă profesională. Ar, putea fi aci o măsură cu caracter mai mult preventiv, dar eficace pentru scopul urmărit.

În fine modificarea eventuală a legii Curții, în mod fatal va atrage înlăturarea dispozițiilor privitoare la contenciosul administrativ și înlocuirea lor, fie cu dispozițiunile art. 74 din legea Curții de la 1910, când pentru întâia oară s'a desființat recursul direct în Casație în pricinile dintre particulari și Stat sau alte autorități publice, fie cu alte dispozițiuni corespunzătoare în această privință noiei Constituții.

Tot atunci va trebui rezolvată și controversa ivită asupra chestiunii de a se ști dacă dreptul de recurs prevăzut de art. 31, partea II, — în contra hotăririlor fie și nedesăvârșite sau actelor judecătorești pentru exces de putere și incompetență poate fi exercitat de orice parte interesată, sau numai de ministrul justiției prin procurorul general al acestei Curți. Printr'o jurisprudență constantă până la 1921, Curtea a decis că și părțile pot să se folosească de calea recursului pe temeiul dispozițiunii indicată, limitând însă mai ales în ultimele deciziuni, exercițiul acestui drept la cazurile când părțile nu au altă cale ordinară, cum ar fi apelul pentru repararea unei erori judecătorești, căci dacă au această cale, nu pot veni direct, „omisso medio“ în casație, dar prin decizia din Iunie 1921 dată în secțiuni-unite, Curtea a revenit asupra jurisprudenței sale recunoscând că acest recurs excepțional aparține exclusiv ministerului de justiție prin procurorul general, în conformitate cu art. 36 din legea organică. Noua soluțiune a Curții implică, evident, că chestiunea este discutabilă și dat fiind importanța ei o lămurire prin lege ar fi binevenită. Împărtășim și acum părerea că legea trebuie precizată în sensul primei jurisprudențe, singura care garantează părțile în contra unor hotărâri sau acte arbitrare, căci se întâmplă multe cazuri de suspendare ilegală a unui proces, semnalate în deciziunile Curții. — prin jurnale neașteptabile cu apel și în această situațiune, un asemenea jurnal fie el privit ca un simplu act judecătorec, fie ca o hotărâre, în tot cazul din moment ce nu este susceptibil de apel are un caracter definitiv și sub acest raport, independent de dispozițiunea în dispozițiune este atacabil cu recurs chiar în sensul dispozițiilor art. 31, al. a și art. 33 din lege. Se înlesnește astfel recursurile în cazuri cu totul justificate de întrerupere a cursului justiției când controlul Curții este indispensabil spre a repara o eroare judiciară, ceea ce evident nu exclude ideea de a se lua mă-

surile expuse spre a se împiedica exercițiul abuziv al dreptului de recurs în general.

Înceind aceste observațiuni, vom adăoga că sub raportul organizării administrative, este nevoie de instituit un birou al Buletinului Curții în raport cu desvoltarea care a luat-o lucrările sale, birou care grăbind publicarea deciziilor pe trecut și totodată printr'o publicare regulată a deciziilor Curții de casație aducând la cunoștința tuturor celor interesați interpretarea dată de Curte diferitelor dispozițiuni legale, îndeplinește un real serviciu în raporturile juridice, apoi servește Curții ca mijloc informativ asupra deciziilor sale și prin aceasta îndeplinește Curții desăvârșirea misiunii ce are de îndeplinit.

Acestea sunt, domnilor, modificările principale pe cari le credem necesare de adus în legea organică a acestei Curți și cari prin număr, cum și prin necesitatea justificării lor, au impus o desvoltare mai întinsă decât ași fi dorit. Chestiunile de procedură judiciară practică nu oferă în general, interesul pe care îl înfățișează problemele din domeniul dreptului pur sau al principiilor cari cârmuesc raporturile juridice de familie sau de interes în viața socială; cu toate acestea, regulile procedurii îndeplinesc un rol social tot atât de important ca și regulile dreptului privat și indemnitatea lor apare de îndată ce este vorba de condițiile în cari un drept nerecunoscut benevol poate să fie valorificat în justiție.

Dela modul cum legile de organizare și procedură sunt întocmite depinde siguranța și deci valoarea dreptului și de aceea am stăruit că păstrându-se toată garanția unei bune și drepte indecăți, să se organizeze în acelaș timp o procedură simplă și expeditivă, căci o procedură prea complicată lipsește de scop și merge în contra rolului de protecție a dreptului, iar o procedură înceată, urmată de o justiție tardivă, anihilează beneficiile unei judecăți favorabile și echivalează cu relele unei injustiții.

Anul indecătorec este deschis!

Se ridică ședința.

INALTA CURTE DE CAS. și JUSTIȚIE, S. II

Audiența dela 16 Aprilie 1924

Președinția d-lui OSCAR N. NICOLESCU, Președinte

Solomon Abramovici cu Toma Popescu

Decizia civilă No. 167

Contestațiune la executarea unei hotărâri. Achiesare. Retract litigios. Care din aceste excepțiuni urmează a fi ridicată mai întâi? Art. 317 pr. civ.; art. 1402 și 1403 cod. civ.

Când cu ocaziunea judecării unei contestațiuni la executarea unei hotărâri, partea adversă ridică incidentul de inadmisibilitatea contestațiunei bazat pe achiesarea contestatorului la hotărârea atacată, iar contestatorul propune retractul litigios, este e-

vident că primul incident urmează a avea precădere, fiindcă achiesarea constituie o excepțiune de procedură, pe când retractul litigios un mijloc de fond; iar în al doilea rând, cât timp nu s'a declarat contestațiunea admisibilă în principiu, nu există litigiu asupra fondului și autoritatea lucrului judecat se opune la exercitarea retractului litigios.

Prin urmare, în speță, într-unul din respingerea opozițiunii, recurentul a invocat, cu ocaziunea judecării contestațiunii făcute de intimat, excepțiunea achiesării bazată pe faptul că a executat de bună voie deciziunea contestată și nu mai are dreptul la nici o cale de atac, Curtea de Apel trebuia să statueze mai întâi asupra acestei excepțiuni, și numai în cazul când ar fi găsit-o neîntemeiată, să examineze retractul litigios propus de intimat.

Recurentul prin adv. Vladimir Atanasovici și Filderman, intimatul prin adv. P. Sadoveanu și Pardos.

Curtea deliberând,

Asupra recursului făcut de Solomon Abramovici contra deciziunii Curții de apel din București s. II No. 6 din 924 dată în proces cu Toma Popescu.

Văzând motivul I de Casare astfel formulat :

„Violarea art. 317 procedura civ., 1402 cod. civ. și urm., omisiune esențială, denaturare și nemotivare.

Înainte de a intra în desbateri am propus Curții de Apel un incident de achiesare și anume, am zis că din faptele mai sus arătate rezultă, că contestatorul Toma Popescu a executat decizia contestată. Ori conform art. 317 proc. civ. o parte care a executat o sentință numai poate apela pentru partea cât a executat-o; în speță, Toma Popescu nu s'a mărginit numai să cumpere dela revendicant jumătate din averea ce a revendicat-o dela el, dar a și recunoscut drepturile Joștei Marinescu, autoarea mea, în cealaltă jumătate. În consecință el a pierdut dreptul de a mai ataca decizia de fond.

Excepția de achiesare întemeiată pe art. 317 proc. civ. este o excepție de procedură, care tinde să nege dreptul la acțiune; ea trebuie deci, să primeze orice fel de incidente de fond. Am arătat Curței de Apel că în procesul moștenitorilor Dr. Wesfried Ancora, în care acesta a fost condamnată a ne plăti în franci aur, ne aflam înaintea Curței de Casație, secția II-a, judecând recursul Ancorii. Procesul s'a judecat și a rămas în continuare, în interval Ancora a cerut Trib. Ilfov să-i aplique moratoriul de trei luni pentru datoriile de valută forte. Atunci noi, la ziua judecării recursului în continuare, am ridicat incidentul de achiesare și Înalta Curte de Casație l-a admis. Așa dar deci, în recurs se judecă chiar fondul dreptului și deși paza supremă a legii este întemeiată, fiindcă se face recurs de violare de lege, totuși fiind vorba de interese private, din moment ce partea a achiesat, ea nu mai are dreptul a se plânga, chiar de violare de lege. Contestatorul ne-a opus retractul litigios. El a pretins că din momentul ce în 1920 eu am cumpărat jumătate din imobil, exista pendinte contestația de fond, dreptul cumpărat de mine era litigios, așa că opune retractul. S'a născut problema de a se ști care din aceste două excepții se judecă mai întâi.

Curtea a judecat că primează excepția de retract. Noi socotim că a violat legea. În adevăr, am văzut că excepția de achiesare este de natură procedurală și că tinde să nege dreptul acțiunii. Am arătat Curței de fond nu numai decizia Înaltei Curți, secția II-a în recursul Wesfried Ancora, depusă în copie la dosar cu concluziunile mele, dar și decizia Înaltei Curți secția I-a Nr. 237-921 prin care Înalta Curte a admis cu drept cuvânt exercitarea retractului înaintea ei, însă înainte de a discuta retractul, s'a discutat și respins un incident de inad-

misibilitatea recursului. Totuși Curtea înlătură toate aceste texte, principii și jurisprudențe și hotărăște altfel. Pentru a judeca altfel, Curtea zice : a) că prin instituția retractului litigios, legea înțelege să nu îngăduie — decât în anume cazuri limitate — ca o parte litigantă să vândă bunul asupra căruia există litigiu, unui terțiu.

Ori Curtea violează art. 1402 și urm. cod. civ., căci nicăieri legea nu zice că nu îngăduie vânzările de bunuri litigioase decât în anumite cazuri ci din potrivă zice că le admite în totdeauna ; însă legea dă dreptul celeilalte părți în proces, să îndepărteze pe cesionar restituindu-i prețul, adică legea dă o facultate. Când legea nu îngăduie ceva, atunci interzice un act. În speță, ea îl îngăduie, fiindcă îi permite formal, creînd instituția retractului litigios, însă dă părții adverse o facultate. Această facultate însă nu este generală, căci dacă bunul litigios s'a cumpărat de un coproprietar, creditor, etc., facultatea de retract este retrasă. Așa dar, adevărul este invers decât îl arată Curtea. Este inexact că legea nu îngăduie vânzările de bunuri litigioase, decât în anume cazuri limitate, ci dimpotrivă legea îngăduie vânzări de bunuri litigioase, iar facultatea retractului nu îngăduie decât numai în cazurile când cumpărătorul este un strein. Dar chiar de ar fi adevărat, ceea ce zice Curtea, ce are a face chestia de a se ști dacă legea îngăduie ori nu îngăduie vânzare de bunuri litigioase, cu chestia ridicată de noi de a se ști dacă excepția de achiesare este o excepție de procedură și aceea de retract este o excepție de fond, și dacă excepția de achiesare primează în ordine de judecată asupra excepției de retract.

Așa dar, se violează legea. Dar Curtea săvârșește și o omisiune esențială ; în adevăr Curtea arată ce îngăduie și ce nu îngăduie codul civil în materie de vânzări de bunuri litigioase. Dar Curtea omite a arăta ce îngăduie și ce nu îngăduie codul de procedură civilă în materie de exercițiu al acțiunilor în justiție.

Căci dacă instanța de fond nu ar fi omis cu desăvârșire a se ocupa de art. 317 proc. civilă care legiferează chestia achiesării, desigur că decizia Curții ar fi fost alta. Dar mai săvârșește și o nemotivare Curtea. Căci trebuia Curtea să motiveze de ce primează retractul. Ori, Curtea nu putea să soluționeze un conflict de două legi, fără a le discuta pe amândouă. Numai astfel putea arăta de ce una primează asupra celeilalte. Curtea însă nu motivează decât ce este retractul, fără a motiva de loc ce este achiesarea pentru a le compara. Procedând astfel Curtea trage o concluzie dintr'un examen unilateral al retractului, deci nu motivează de loc pe chestia achiesării ; b) Curtea mai zice că : retractul litigios este de ordine morală, fiindcă reprimă operațiunea vânzării unui proces.

Așa dar, Curtea de Apel consideră instituția retractului litigios ca pe o instituție penală, cu caracter represiv. Profundă eroare. Dacă în adevăr, exercițiul retractului constituie o represivă, atunci înseamnă că retractul nu este îngăduit, cum din eroare Curtea de fond a spus-o mai sus. Dar dacă era așa, nimic mai simplu decât ca, în loc să lase libere vânzările de drepturi litigioase sub rezerva facultății retractului — facultate astfel limitată — legiuitorul trebuia să spună pur și simplu că asemenea operații sunt prohibite. Judecând altfel, se violează art. 1402 și următorii cod. civ. Dar Curtea omite a cerceta dacă și achiesarea nu e tot o instituție de ordin morală. Ce este mai moral ? Să se interzică dreptul de a ataca o decizie pe care a executat-o, adică pe care ai dat mulțumire, sau să poți exercita retractul ? Desigur interzicerea dreptului de a ataca o decizie executată. Să luăm un exemplu chiar din speță :

Toma Popescu a executat decizia de fond, a cumpărat jumătate din avere și a recunoscut că cealaltă jumătate aparține autoarei mele ; pe această bază eu am cumpărat. Ce e mai moral ? Ca eu să resping acțiunea lui Toma Popescu, fiindcă pe baza recunoașterii lui eu am cumpărat, sau este mai moral

ca el, după ce a recunoscut drepturile autoarei mele și m'a îndemnat astfel să le cumpăr, să-mi opue retractul? Dar aceasta înseamnă a introduce regula relei credințe în transacțiune și legea zice că toate actele omenești trebuiesc interpretate cu bună credință.

Așa dar, omisiune esențială. Este însă și nemotivare, căci nu se motivează dacă și instituția achiesării nu este de ordin moral. Și în tot cazul, nu aceasta era chestia, căci era un conflict între două legi, după cum am arătat la punctul a), chestia era de a se ști într'un conflict de două legi, cari primează; c) Curtea mai zice că retractul este și just pentru că restituie pe cesionar în integralitatea drepturilor sale bănești. Apoi aceasta era chestia? Dacă este just? Este oare mai just să mă îndepărtez de mine care am cumpărat un drept, pe care tu l-ai recunoscut, decât să îndepărtez eu pe contestator dela contestație, fiindcă a recunoscut dreptul autoarei mele? Se comite și aci violarea art. 1402 și urm. c. c., omisiune esențială, nemotivare ca și mai sus".

Având în vedere deciziunea supusă recursului din care se constată în fapt că, Ioniță Tudorache încetând din viață și averea lui fiind luată în stăpânire de soția sa Sița, moștenitorii defunctului și anume: M. Gheorghiu, Lucreția Teodorescu și Joița Marinescu intenționează acțiune care este respinsă de către trib. Dâmbovița prin sentința Nr. 720 din 1904, că aceștia făcând apel, Curtea de apel din București, secția II-a prin decizia Nr. 92 din 17 Martie 1907, admite apelul și condamnă în lipsă, pe Sița Tudorache să lase în posesiunea și proprietatea apelanților averea revendicată; că în contra acestei deciziuni, face opoziție Sița Tudorache, care încetând din viață, judecata opozițiunii se continue față cu succesorul ei testamentar Toma Popescu, intimatul în recurs; că, Curtea de apel prin deciziunea Nr. 92 din 3 Mai 1916, respinge ca nesustținută această opoziție; că la 9 Mai 1916, Toma Popescu cumpără dela Lucreția Teodorescu, una din moștenitoarele lui Ioniță Tudorache, partea ei în succesiunea acestuia, iar la 13 Mai același an, Toma Popescu face contestație, la executarea deciziei de fond Nr. 92 din 3 Mai 1916, pe motiv că procedura n'a fost bine îndeplinită pentru acel termen, când s'a respins opozițiunea ce făcuse; că la 11 Martie 1920, în cursul judecării contestațiunii, Elena Maior Gornescu, fiica și moștenitoarea Joiței Marinescu, a doua succesoare a lui Ioniță Tudorache, (cel de al treilea crede N. Gheorghiu încetase din viață fără descendenți) vinde lui Solomon Abramovici, recurentul partea sa individă în succesiunea lui Ioniță Tudorache.

Că la termenul de 2 Ianuarie 1924, fixat pentru judecarea contestațiunii făcută de Toma Popescu la executarea deciziunii Curții de apel Nr. 92 din 916 recurentul Solomon Abramovici ridică incidentul de inadmisibilitatea contestațiunii pe motiv că contestatorul Toma Popescu, în conformitate cu art. 317 cod. proc. civ. a achiesat la deciziunea atacată prin contestațiune, iar contestatorul propune retractul litigios susținând că acest mijloc urmează a fi cercetat mai întâi; că, Curtea de apel, fără a se pronunța asupra achiesării și inadmisibilitatea contestațiunii, examinează numai propunerea de retract litigios, și gășind-o întemeiată, o primește și dispune închiderea dosarului.

Având în vedere că pentru a decide astfel, Curtea de apel motivează că, la data când recurentul a cumpărat drepturile Elenei Gornescu, există deschisă contestațiunea făcută de intimatul Toma Po-

pescu prin care tindea pe baza art. 735 cod. proc. civ., la redeschiderea dispozițiunii sale în acțiunea de revendicare; că, prin contestațiunea sa, Toma Popescu nu înțelegea interpretarea dispozitivului unei hotărâri valabile și definitive, nici anularea unei urmăriri vițiate, ci numai să-și mențină opoziția sa, discutând pe cale incidentală nulitatea actului de procedură care făcea valabilă deciziunea dată asupra opozițiunii; că, contestațiunea în asemenea condițiuni alcătuiește un adevărat proces asupra fondului punând în discuțiune, sub rezerva temeiniciei motivelor sale, însăși opozițiunea lui Toma Popescu în acțiunea de revendicare; că, așa fiind, contestatorul a fost în drept să opună excepțiunea retractului litigios care trebuie examinată cu precădere asupra oricărei alte excepțiuni, legiuitorul voind ca cesionarul dreptului litigios să nu păstreze nici o clipă perspectiva confirmării prin justiție a unei transacțiuni vițiate din momentul când s'a născut;

Considerând că, după art. 1402 cod. civ., lucru se socotește litigios când există proces sau contestațiune asupra fondului dreptului;

Că, din acest text rezultă că retractul litigios poate fi exercitat numai sub condițiunea ca să existe proces asupra însăși fondului dreptului, atât în momentul cesiunii, cât și în momentul exercitării lui, și poate fi propus cât timp n'a intervenit, în privința dreptului contestat o hotărâre definitivă având puterea lucrului judecat.

Considerând că nu trebuie confundată opozițiunea cu contestațiunea; că, opozițiunea este o cale ordinară, de drept comun, de retractarea unei hotărâri nedesăvârșite, consistând în dreptul părții condamnate în lipsa de a fi judecată de a doua oară în aceeași cauză și de aceeași instanță, pe când contestațiunea este o cale de atac excepțională a unei hotărâri definitive și executorie; că prin contestațiune, o hotărâre care a terminat fondul litigiului, nu poate fi anulată decât atunci când se constată că contestațiunea este admisibilă în principiu și bazată pe motive întemeiate, în acest caz numai, fondul procesului devine din nou litigios.

Considerând că achiesarea, adică adesiunea dată de o parte la o hotărâre pronunțată în contra ei conferă acestei hotărâri autoritatea lucrului judecat și implică renunțarea la orice cale de atac ordinară sau extraordinară ce legea pune la dispoziția părții litigante;

Considerând că din aceste principii de drept rezultă că, atunci când cu ocaziunea judecării unei contestațiuni la executarea unei hotărâri, partea adversă ridică incidentul de inadmisibilitatea contestațiunii bazată, spre exemplu, pe achiesarea contestatorului la hotărârea atacată, iar contestatorul propune retractul litigios, aceia din aceste două chestiuni care urmează a fi examinate, mai întâi, este evident aceia relativă la inadmisibilitatea contestațiunii, la achiesare, iar nu aceea referitor la retractul litigios, deoarece, pe de o parte, achiesarea constituie o excepțiune de procedură, pe când retractul litigios este un mijloc de fond care tinde să împiedice desbaterile asupra fondului unui drept contestat, iar pe de altă parte, cât timp nu s'a declarat contestațiunea admisibilă în principiu, nu există litigiu asupra fondului și autoritatea lucrului judecat, se opune la exercitarea retractului litigios;

Considerând în speță, că întrecând prin respingerea opozițiunii făcută de către Sița Tudorache și

continuată de intimatul Toma Popescu în contra deciziei Curții de apel sec. II-a, Nr. 92 din 17 Martie 1907, prin care Sița Tudorache a fost obligată să delase în posesiunea și proprietatea moștenitorilor defunctului Ioniță Tudorache averea succesorală, litigiul asupra fondului asupra revendicării acestei averi, a fost terminat, și, întrucât recurentul a invocat cu ocaziunea judecării contestațiunii făcută de intimat excepțiunea achiesării bazată pe faptul că acesta a executat de bunăvoie deciziunea contestată și nu mai are dreptul la nici o cale de atac, Curtea de fond, eră datoare să statueze mai întâi asupra acestei excepțiuni și, nu mai în cazul când ar fi găsit-o neîntemeiată, să examineze retractul litigios propus de intimatul Toma Popescu, cu atât mai mult cu cât însăși Curtea a privit contestațiunea făcută de Toma Popescu ca o opozițiune însă sub rezerva temeiniciei motivelor de contestație.

Că, astfiedând astfel, Curtea de apel a comis o violare a principiilor înscrise de legiuitor în art. 1402 și urm. cod. civ. și a săvârșit și o omisiune care e esențială, deoarece, dacă ar fi discutat achiesarea invocată de recurent și ar fi găsit-o întemeiată, soluțiunea procesului ar fi putut fi alta de cât cea dată.

Că, astfel fiind, motivul I de casare se găsește întemeiat și urmează a se admite recursul și a se casă deciziunea supusă recursului trimițându-se a facerea a fi din nou judecată de o altă Curte de apel, fără a mai fi necesară discuțiunea celorlalte motive de casare.

Apreciind și asupra cheltuelilor de judecată cerute de recurent, pe care Curtea le fixează la două mii de lei.

Pentru aceste motive Curtea, admite recursul etc.

CURTEA DE APEL BUCUREȘTI, SECȚIA II

Audiența dela 2 Ianuarie 1924

Președinția d-lui EUG. BĂNESCU, Consilier

Toma Popescu cu Solomon Abramovici

Decizia civilă No. 6

Contestație la executarea unei hotărâri. Retract litigios. Incident de achiesare. Care din acest două excepțiuni urmează a fi ridicată mai întâi. Dreptul contestatorului de a-l înlătura din proces pe cesionarul dreptului de proprietate, desdăunându-l. Art. 317 pr. civ., art. 1402 și 1403 c. civ.

1. *Excepțiunea de retract litigios, atunci când condițiunile legale sunt îndeplinite, are precădere asupra ori cărei alte excepțiuni chiar și înaintea achiesării, fiindcă legea voește ca cesionarul dreptului litigios să nu mai păstreze nici o clipă perspectiva confirmării prin justiție.*

2. *Față de contestator denumirea de contestație propriu zisă este improprie, calea sa de atac având mai mult caracterul unei adevărate opozițiuni, în care se angajează un litigiu asupra fondului de proprietate.*

3. *Când în locul adversarului său firese contestatorul se găsește în fața unui cesionar al acestuia, el are dreptul să-l înlătore din proces dezinteresându-l de cheltuelile făcute și, aceasta o poate face în cursul litigiului în orice situațiune s'ar găsi, căci legea a voit ca un proces care e angajat între două părți să rămână fixat numai între ele sau aceea cari au dreptul de a-i reprezintă.*

Contestatorul prin adv. P. Sadoveanu și I. Pardos, intimatul prin adv. Filderman.

Curtea,

Asupra incidentului de retract litigios opus de contestatorul Toma Popescu, intimatului Solomon Abramovici în circumstanțele mai jos expuse.

Prin decizia Curții de Apel, secția II București, Nr. 92-916 din 3 Mai, respingându-se ca nesustținută opoziția făcută de Toma Popescu în procesul ce-i fusese intentat de Joița Anghelescu și Lucreția Gheorghiu, pentru revendicarea unui imobil, Toma Popescu, face contestația la acea Curte în ziua de 13 Mai 1916, conform art. 735 pr. civ. pentru motivul că la ziua când s'a pronunțat acea decizie procedura nu era completă; această contestație formează obiectul procesului actual.

În cursul acestei instanțe, Solomon Abramovici cumpără cu actul aut. la Nr. 404-920 dela una din intime partea îndiviză în imobil pe prețul de lei 4.000 pe care împreună cu accesoriile îl oferă prin retract Toma Popescu, care posterior datei de 3 Mai 1916, cumpărase drepturile de o jumătate din acelaș imobil dela cealaltă intimată, Lucreția Gheorghiu.

Având în vedere că la data când Solomon Abramovici a cumpărat drepturile Elenei Cornescu, fiica Joiței Anghelescu, exista deschisă contestația făcută de Toma Popescu prin care tindea pe baza art. 735 pr. civ. la redeschiderea opozițiunii sale în acțiunea de revendicare;

Că prin contestația sa, Toma Popescu nu înțelegea interpretarea d'spozitivului unei hotărâri valabile și definitive, nici anularea unei urmăriri viciate, ci numai să-și mențină opozițiunea sa discutând pe cale incidentală nulitatea actului de procedură care făcea nevalabilă decizia Nr. 92-916.

Că prin urmare contestația alcătuiește un adevărat proces asupra fondului, de oarece sub rezerva temeiniciei motivelor sale, ea repune în discuția însăși opoziția lui Toma Popescu, într-o acțiune în revendicare, în care Joița Anghelescu și Lucreția Gheorghiu îi contestă temeiurile posesiunii și ale dreptului său de proprietar asupra terenului în litigiu;

Că în asemenea împrejurare, una din intime Elena Gornescu, moștenitoarea Joiței Anghelescu, nu putea vinde la 1920, când acest proces nu luase sfârșit, lui Solomon Abramovici, decât un drept litigios, pentru că asupra acestui drept de coproprietate, era încă în proces cu Toma Popescu.

Că așa fiind, contestatorul oponent Toma Popescu, poate să opună intimatului Solomon Abramovici, retractul litigios în condițiunile prevăzute de art. 1402 și 1403 c. civ.;

Având în vedere și obiecțiunile ridicate de Solomon Abramovici și anume: a) inadmisibilitatea contestației prin achiesare; b) neseriozitatea ei în fond; c) neîndeplinirea condițiunilor cerute de art. 1402 și 1403 cod. civ.

Având în vedere că inadmisibilitatea acestei contestațiuni, o deduce intimatul din faptul că posterior hotărârei a cărei nulitate o cere (3 Mai 1916), dar înainte de introducerea contestațiunei de față (13 Mai 1916), Toma Popescu a cumpărat dela una din părțile câștigătoare dreptul ei, recunoscând deci în mod implicit temeinicia hotărârei atacate și această excepțiune fiind premergătoare asupra fondului contestației, intimatul cere să fie examinată înaintea excepțiunei de retract.

Considerând că prin instituiunea retractului litigios, legea a înțeles să nu îngăduie decât în anumite cazuri limitate, ca o parte litigantă să vândă bunul asupra căruia există litigiu unui terț care speculând asupra stărei de inferioritate contractuală a vânzătorului, înțelege să-și asigure perspectiva unui câștig exagerat și nepermis în materie civilă;

Considerând că principiul legii este și de ordine morală și este și just, fiindcă pe de o parte reprimă operațiunea vânzării unui proces, pe care îl închide în mod automat prin simpla cerere a părții interesate, iar pe de altă parte, restituie pe cesionar în integralitatea drepturilor sale bănești, sacrificându-i

numai speranța câștigului pe care legea printr-o prezumție irefragabilă îl socotește imoral;

Că așa fiind, o atare excepțiune de retract litigios, atunci când condițiunile cerute de lege sunt îndeplinite, așa cum s'a arătat mai sus, are precădere asupra oricărei alte excepțiuni, de oarece legea voește ca cesionarul dreptului litigios să nu mai păstreze nici o clipă perspectiva confirmării prin justție, — fie direct prin judecarea fondului, fie și incidental — a unei tranzacțiuni vițiate din momentul când s'a născut.

Având în vedere, că pentru aceleași considerațiuni urmează să fie înlăturată și obiecțiunea neseriozității considerațiunii dedusă din faptul că decizia Nr. 92-916 a fost atacată pentru lipsa de procedură, nu față de oponent, ci față de intimații, cari au câștigat procesul.

Că dacă un asemenea motiv ar putea fi examinat față cu adversarii firești ai lui Toma Popescu — cele două intimite — nu poate fi discutat de acela căruia legea nu-i permite să cumpere un proces și ca atare nici să-l susțină;

Având în vedere că din examinarea de mai sus rezultă în mod evident pentru această Curte că denumirea de contestațiune propriu zisă nu se poate da cererii lui Toma Popescu și că ea având — sub rezerva arătată — caracterul unei adevărate opozițiuni alcătuiește prin aceasta un litigiu asupra fondului dreptului de proprietate.

Că de asemenea nu poate fi socotit decât litigios dreptul de proprietate transierat de Elena Gornescu, fie că se raportă la un imobil cert și determinat, fie că e vorba de o ceziune de drepturi succesoriale cari se raportă însă la un anumit bun, din momentul ce asupra dreptului de a stăpâni acest bun, s'a născut și dăinuiește procesul actual.

Că apoi împrejurarea că Toma Popescu, nu are astăzi posesiunea lucrului care i-a fost ridicat prin o executare contestată separat nu poate să-l împiedice de a exercita retractul, de oarece cuvintele „acel în contra căruia există un drept litigios“ trebuind văzute prin prizma scopului moral al legii.

Considerând că prin cuvintele reproduse, legea a înțeles că o parte litigantă, care în locul adversarului său firesc se găsește în fața unui cesionar al acestuia, are dreptul să-l înlăture din proces desinteresându-l de cheltuelile făcute și aceasta o poate face în cursul litigiului în orice situațiune s'ar găsi, căci legea a voit ca un proces civil angajat între două părți să rămână fixat numai între ele sau și aceia cari au dreptul de a-l reprezintă.

Că așa fiind și întrucât obiecțiunile sunt nefundate, urmează a se admite incidentul și constatându-se în fapt cheltuelile făcute de Solomon Abramovici a căror restituire are dreptul a o pretinde se ridică la suma de 5.000 lei din cari: a) 4.000 prețul vânzării; b) 120 speșele contractului și c) 880 dobânda de 5 la sută din ziua de 11. Martie 1920 (când a plătit prețul) și cari i-au fost oferite în instanță.

Pentru aceste motive redactate de d. consilier I. G. Solomon, Curtea admite excepțiunea retractului litigios, etc.

(ss) Eug. Bănescu, I. Stănescu-Buzău, I. G. Solomon.

Grefier (ss) Paveliu

TRIBUNALUL ILFOV SECȚIA III C. C.

Audiența dela 28 Octombrie 1924

Președenția d-lui I. CERNĂȚEANU, Președinte

Ion Tetzcu cu Primăria Capitalei

Sentința civilă No. 1184

Obligațiunile vecinătății dintre imobile. Abuz de drept. Responsabilitate. Despăgubire bănească. Reparațiune în natură.

1) *Restricțiunile aduse dreptului de proprietate prin art. 607, 610, 611 și 615 c. c. nu sunt singurele restricțiuni pe cari dependența și vecinătatea dintre imobile le impune; plecându-se dela regula de incontestabilă echitate că drepturile aparținând*

persoanelor trebuiesc exercitate în mod normal, fără exces și după destinațiunea lor naturală, jurisprudența și doctrina au creat între vecini și alte obligațiuni: obligațiunile vecinătății, cari au la bază ideea că proprietarul, prin exercitiul dreptului său să nu cauzeze vecinului prejudicii și inconveniente mai mari decât inconveniente și prejudiciile ordinare, normale și necesar inseparabile vecinătății. Aceasta, prin atenuarea regulii „neminem laedit qui suo jure utitur“ însemnează că proprietarul trebuie să pună în exercitiul dreptului său prudență și atențiune, așa că inconveniente inerente vecinătății să nu fie depășite.

2) *Exercitiul abuziv și anormal al dreptului de proprietate constituie o culpă din partea proprietarului, care, pe cale de consecință, îi angajează responsabilitatea, față de vecinul lezat.*

3) *Responsabilitatea aceasta se poate traduce pentru cel lezat, fie într-o despăgubire bănească, fie într-o reparațiune în natură (1).*

Tribunalul,

Asupra acțiunei civile intentate de Ion Tetzcu, cu petiția înr. la Nr. 5613-924, în contra Primăriei Capitalei, prin care cere de a fi obligată aceasta din urmă să oprească de îndată sau să îndepărteze din locul unde se găsesc astăzi, motoarele instalate în Uzina de electricitate de pe Bulevardul Carol Nr. 29, iar în caz de refuz de executare a hotărârei, numita să plătească câte 5.000 lei daune cominatorii pe fiecare zi de întârziere.

Având în vedere că din cele două acte de expertiză dela dosar; din procesul verbal de cercetare locală al Completului Tribunalului, și din depozițiile martorilor ascultați în cauză, se constată în fapt următoarele: că peretele din fund al sălii mașinelor Uzinelor din Bulevardul Carol Nr. 29, aparținând Primăriei, este lipit de clădirea din str. Furtunei Nr. 3, proprietatea reclamantului; că până în anul 1923, Uzina în chestiune se compunea din dinami mai mici, instalați în suszisa sală; că în 1923, Primăria instalează în aceeași sală, la o depărtare de aproximativ un metru de peretele lipit de imobilul reclamantului, alte două mașini din cele mai puternice, cu 800 de rotațiuni pe minut, destinate a primi curentul alternativ dela uzina din Grozăvești și a-l transforma în curent continuu necesar tracțiunei vagoanelor Societății Tramvaelor Comunale; că suszisele mașini au pedestalele pe fundațiuni masive de beton; că atunci când aceste mașini funcționează, vibrațiunile produse prin rotațiunea lor se transmit prin pardoseala de beton de ciment a sălei și prin apropierea prea mare, la zidul din fund al uzinei, care la rândul său îl transmite prin simplu contact imobilului reclamantului, de al cărui perete este lipit; că acest imobil având planșeurile de beton armat vibrează în întregime odată cu motorul; că pe lângă aceasta, zgomotul mașinelor — un bâzâit puternic — se transmite și el pe aceiași cale și se aude din toate încăperile clădirei reclamantului; că atât vibrațiunile cât și zgomotul sunt mai puternice în odăile din vecinătatea imediată a uzinei, și mai ales în cele dela etaje; și în sfârșit, că în unele din aceste încăperi, de pildă în biroul dela par-terre și în două din camerele dela etaje, vibrează și geamurile, și zgomotul produs de aceste vibrațiuni unit cu zgomotul mașinelor și trepidațiunile continue ale pardoselelor, face locuirea acestor camere imposibilă;

Având în vedere că față de această situațiune de fapt, reclamantul își întemeiază acțiunea pe două motive: 1) că uzina în chestiune este clădită cu înfrângerea dispozițiunilor Regulamentului de construcții și alinieri, și cu călcarea prevederilor Regulamentului industriilor insalubre, de oarece este lipită de imobilul reclamantului și e așezată într'un ocol central al orașului; și 2) că chiar dacă ar fi regulamentară și legală, zisa uzină, prin continuitatea și intensitatea zgomotului și trepida-

1) Acest rezumat a fost publicat în *Jurisprudența Generală* Nr. 38-924, speța 2179, pag. 1203. (N. R.)

țiunilor ce produce, constituie din partea pârâtei un exercițiu abuziv și producător de daune al dreptului ei de proprietate față de reclamantul vecin.

Având în vedere, în ce privește primul motiv, că articolele 133 și 136 din Regulamentul de construcții și alinieri, invocate de reclamant, nu-și pot găsi aplicațiune în speță, pentru că ele vorbind de „generatori” de un anumit număr de „atmosfera” și de „zgomotul produs prin eșirea aburilor”, înseamnă că se referă la căldările cu abur, nu la mașinele transformatoare de curent electric, de o factură cu totul deosebită; producătoare — prin mișcarea lor rotativă — numai de zgomot și trepidațiuni oarecum egale și ritmice; și nesusceptibile dar de un tratament egal — în ce privește instalarea — cu acel al căldărilor cu abur, periculoase prin exploziunile la cari ar putea da naștere, pentru că textele în chestiune să poată fi aplicate cel puțin prin analogie;

Că, în privința Regulamentului industriilor insalubre de asemenea invocat de reclamant, pârâta nu a contravenit dispozițiilor lui, atunci când a instalat uzina în Bulevardul Carol, deoarece, după art. 25 din zisul Regulament, uzinele cu motoare cu electricitate — cum este uzina în chestiune — sunt industrii insalubre de clasa I, cari, după art. 30 din același Regulament, se pot exercita în orice parte din cuprinsul orașului, deci și lângă imobilul reclamantului situat în ocolul I;

Că prin urmare acest prim motiv al acțiunii, cum că uzina ar fi neregulamentară și deci actul pârâtei de a o așeza în centrul orașului și lângă imobilul reclamantului, este neîntemeiat.

În ce privește cel de al doilea motiv :

Având în vedere că prin diviziunea solului în proprietăți, individuale limitate, aceste proprietăți n-au devenit absolut independente unele față de altele, așa cum pare a rezulta din definițiunea ce art. 480 din codul civil o dă dreptului de proprietate, ci, dată fiind contiguitatea și vecinătatea dintre ele, proprietățile au rămas, prin însăși firea lucrurilor, într'un raport de coezune și de dependență reciprocă;

Că din cauza acestui raport de dependență, legiuitorul a și intervenit și a interzis proprietarului oarecare acte pe fondul său, de pildă în ce privește sădirea arborilor și clădirea unor oarecare construcțiuni pe o anumită distanță de terenul vecin (art. 607 și art. 610 c. c.) și vederea și picătura strășinei pe proprietatea vecină (art. 611 și art. 615 c. c.).

Având în vedere însă că nu acestea sunt singurele restricțiuni pe cari dependența și vecinătatea dintre imobile le impune, pentru că a admite contrariul înseamnă a zice, printr'o argumentare strict logică, că proprietarul poate face pe fondul său tot ce nu-i este interzis de lege, și se înțelege starea de vrăjmășie și de războiu perpetuu care ar exista atunci între vecini!

Că dimpotrivă, plecându-se dela regula — de incontestabilă echitate și în afară de orice text codificat — că drepturile aparținând persoanelor trebuiesc exercitate într'un mod normal fără exces și după destinațiunea lor naturală, jurisprudența pe calea aplicațiilor practice, cum și doctrina, au creat între vecini și alte obligațiuni: *obligațiunile vecinătății*, cari, toate au la bază ideea că proprietarul, prin exercițiul dreptului său, să nu cauzeze vecinului prejudicii și inconveniente mai mari decât inconveniente și prejudiciile ordinare, normale și necesar inseparabile vecinătății.

Că aceasta — prin o atenuare a regulei stricte din dreptul roman: „neminem laedit qui suo jure utitur” — însemnează că proprietarul trebuie să pună în exercițiul său prudență și atențiune, pentru a cauza vecinului inconveniente cât mai mici și prejudicii cât mai neînsemnate, și ca inconveniente și prejudiciile normale și inerente vecinătății să nu fie depășite;

Având în vedere că în speță pârâta instalând în anul 1923 mașini mari de transformare a curentului electric, a făcut — după cum s'a arătat — imposibilă, prin continuitatea și intensitatea zgomotului și vibrațiilor ce aceste mașini produc, fo-

losirea imobilului vecin al reclamantului, nu numai de către aceasta, ci de către oricine;

Că numita nu a luat nici cea mai mică măsură de anihilarea zgomotului și amortizarea vibrațiilor, pentru că, după cum s'a văzut, a instalat mașinele cele noi la o depărtare de un metru de imobilul reclamantului și pe simple fundațiuni de beton.

Că măsurile de anihilarea zgomotului și amortizarea vibrațiilor se impunea cu atât mai mare cuvânt să le ia pârâta, cu cât ea și-a așezat zidul uzinei — transmțător al zgomotului și vibrațiilor — pe linia despărțitoare de proprietatea reclamantului;

Că aceasta, tradus în limbajul principiilor expuse, înseamnă lipsă de atențiune și de prudență din partea pârâtei, în exercițiul dreptului său de proprietate și depășirea, față de reclamantul vecin, a inconvenientelor normale și ordinare ale vecinătății dintre imobile;

Având în vedere că exercițiul acesta abuziv și anormal al dreptului de proprietate din partea pârâtei, o face pe aceasta să fie în culpă, și pe cale de consecință îi angajează responsabilitatea față de reclamantul lezat.

Că faptul că reclamantul a construit imobilul său ulterior construirii uzinei și că uzina e o clădire de utilitate publică, nu poate să înlăture responsabilitatea pârâtei, pentru că, în ce privește construirea ulterioară, dacă reclamantul a construit ulterior, instalarea însă a mașinilor mari, prejudiciabile, în locul celor mici, inofensive, a avut loc după construirea imobilului reclamantului; iar, în ce privește faptul că uzina e clădire de utilitate publică, pentru că chiar și asemenea clădiri trebuie să nu știrbească într'o măsură mai mare decât cea obișnuită dreptul de proprietate al vecinilor, contrariul echivalând cu o expropriere deghizată;

Că prin urmare responsabilitatea pârâtei este netăgăduită;

Având în vedere că această responsabilitate se poate traduce pentru reclamantul lezat, fie într'o despăgubire de ordine bănească, fie într'o reparațiune în natură;

Având în vedere că reclamantul cere, după cum s'a arătat o reparațiune în natură: oprirea sau ridicarea motoarelor;

Considerând însă că o atare măsură nu poate fi încuviințată, pentru că ar echivala cu desființarea completă, în favoarea reclamantului, a dreptului pârâtei — găsit reglementar și legal — de a se folosi de proprietatea sa prin instalarea uzinei, ceea ce față cu principiile expuse este inadmisibil;

Că din potrivă, dacă pârâta va depărta zidul din fundul uzinei de clădirea reclamantului; dacă va pune sub postamentul mașinilor un strat izolator de pământ sau asfalt; și dacă va căptuși pereții sălii de mașini cu un strat izolator, prin toate acestea lucrări va face desigur ca inconveniente ce reclamantul le va avea din vecinătatea uzinei să nu fie mai mari decât inconveniente ordinare și normale ale vecinătății, și aceasta, față de cele expuse, este suficient;

Că așa fiind, pârâta cată să fie obligată a face suszisele lucrări, dându-i-se un termen în acest scop, și că deci acțiunea reclamantului urmează a fi admisă în acest senz, cu 5000 lei cheltueli de judecată, apreciate conform art. 146 din codul de procedură civilă și cu obligațiunea pentru pârâtă, ca în cazul când nu va efectua lucrările arătate în termenul acordat, să plătească reclamantului, cu titlu de daune cominatorii, câte 3000 lei pe fiecare zi de întârziere, începând dela expirarea termenului de facerea lucrărilor;

Pentru toate aceste motive redactate de d. judecător Coman Negoescu, Trib. admite în parte acțiunea, etc.

(ss) I. Cernăteanu, Coman Negoescu.

NOTA. — Codul civil este expresiunea juridică a unei concepțiuni filosofice și sociale bazată pe principiul drepturilor individuale, considerate ca anterioare și superioare organizațiunii sociale și drepturilor societății; grație faptului însă că acest

cod nu cuprinde definițiuni și formule absolute, el are această superioritate că deși a fost întocmit sub inspirațiunea unui anumit sistem filosofic, totuși s'a putut adapta fără greutate la evoluțiunea care s'a făcut în domeniul concepțiilor juridice în cursul secolului al 19-lea.

Astfel în ce privește dreptul de proprietate, care în legislațiunea romană avea în principiu un caracter absolut (cu rezerva mărginirilor impuse în favoarea vecinilor și în interesul public în ce privește proprietatea imobiliară) nici o legislațiune n'a restrâns mai mult efectele acestui drept: astfel art. 480 cod. civ. deși recunoaște proprietarului dreptul de a se bucura și a dispune de un lucru în mod exclusiv și absolut, totuși restrânge imediat înțelesul prea larg al acestei din urmă expresiuni, adăugând că proprietarul nu-și poate exercita dreptul decât în limitele determinate de lege. Din această parte finală a art. 480 rezultă că proprietatea deși o instituțiune cu caracter individualist, totuși este supusă la un regim de restricțiuni care-i conferă într-o măsură largă, un caracter social.

Proprietatea funciara, în special, este supusă din partea societății, la mărginiri și restricțiuni a căror număr și importanță merge crescând; restricțiuni de ordin administrativ în interes public, și restricțiuni de ordin civil care rezultă din faptul vecinătății fondurilor și sunt stabilite pentru a regula raporturile de vecinătate între proprietari prin art. 588 și urm. din cod. civ.

Astfel grație părții finale din art. 480 care lasă legiuitorului latitudinea de a introduce în regimul proprietății orice dispozițiuni conforme cu evoluțiunea stărei sociale, dreptul de proprietate a devenit o noțiune pur relativă cu un caracter social din ce în ce mai pronunțat. Dar mai mult decât atât: în afară de restricțiunile stabilite prin dispozițiuni exprese de lege, doctrina și jurisprudența, făcând în această materie aplicațiunea principiului general consfințit de art. 998 cod. civ., au admis că exercițiul dreptului de proprietate trebuie să fie restrâns prin obligațiunea legală ce incumbă proprietarului de a respecta dreptul altuia și de a repara paguba nedreaptă, ce i-a putut pricinui prin acest exercițiu; astfel s'a construit pe temeiul art. 998 o teorie nouă, aceea a abuzului de drept.

Până unde se întinde exercițiul legitim al dreptului de proprietate și când se poate considera că proprietarul comite un abuz de drept? Care este natura, conținutul și întinderea obligațiunilor impuse proprietarilor vecini în raporturile lor respective cu privire la modalitatea de exercițiu al dreptului lor de proprietate? Există posibilitatea unui criteriu pentru a stabili o linie de demarcațiune între manifestățiunea legitimă și cea abuzivă a dreptului de proprietate?

Dacă toți autorii sunt de acord că exercițiul dreptului de proprietate ca și exercițiul oricărui alt drept, trebuie să fie supus la restricțiunile necesare pentru ca astfel drepturile individului trăind în mediul social, să fie compatibile cu drepturile semenilor săi; dacă este necontestat în doctrină că faptul vecinătății, impune, în interesul reciproc al proprietarilor vecini, anumite mărginiri la exercițiul facultăților inerente dreptului de proprietate, totuși părerile autorilor nu mai concordă atunci când este vorba de a se stabili limita până unde se întinde exercițiul legitim al dreptului de proprietate.

Astfel pe când Demolombe¹⁾ și Baudry-Lacantinerie et Chauveau²⁾ fac distincție între privațiunea unui avantaj sau lipsă de folosință și leziunea unui drept, Colin et Capitant³⁾ consideră că există abuz de drept ori de câte ori titularul unui drept, în special proprietarul nu va exercita dreptul cel are „conform destinațiunei sale naturale și în mod normal, ținând seama de starea generală a moravurilor și a relațiunilor sociale“.

Formula adoptată de acești autori, este inspirată din principiile consfințite de jurisprudența franceză cu ocaziunea numeroaselor spețe pe care a fost chemată să le rezolve în această materie.

În adevăr Casația franceză pleacă dela principiul că exercițiul dreptului de proprietate încetează de a avea un caracter legitim din momentul în care proprietarul comite o culpă; că în această materie, art. 998 din codul civil are o sferă de aplicațiune foarte vastă fiindcă culpa delictuală sau quasi delictuală există nu numai atunci când are loc o călcare a legilor și regulamentelor cari guvernează exploatarea proprietăților funciare sau a stabilimentelor industriale, sau când are loc o imprudență sau neglijență imputabilă proprietarului și prejudiciabilă vecinului, dar și atunci când prejudiciul cauzat este consecința unui mod de a exercita dreptul său de proprietate care nu intră în cadrul unei exploatare normale a unui imobil; cu alte cuvinte, jurisprudența în mersul ei evolutiv cuprinde în noțiunea de culpă, întrebuintarea excepțională și anormală a unui drept de îndată ce lezează pe altul.

Evident că criteriul stabilit de jurisprudență nu constituie o normă sigură și prin urmare instanțele judecătorești au foarte mare latitudine de apreciere în soluțiunea cazurilor concrete supuse judecății lor, urmând să recurgă în fiecare speță, la o analiză amănunțită a împrejurărilor de fapt pentru a constata dacă exercițiul dreptului de către titularul său, are sau nu un caracter neregulat și anormal.

Ținând seama de aceste considerațiuni, Tribunalul, în sentința mai sus reprodusă, remarcabil motivată, a făcut o justă și echitabilă aplicațiune a normelor admise în jurisprudența modernă de a da drepturilor individuale un caracter social din ce în ce mai pronunțat.

ALEX. CERBAN

Profesor la Facultatea de Drept
din București

CASAȚIA FRANCEZĂ

2 Iunie 1923

Tratate internaționale. Interpretarea lor. Punct de vedere privat. Interpretarea tribunalelor. Punct de vedere internațional public. Interpretarea guvernului.

Dacă autoritățile judecătorești sunt în drept a interpreta tratatele internaționale, întrucât ele se aplică contestațiilor de interes privat dintre particulari, ele trebuie din contra, să lese interpretarea acestor tratate guvernului, de câteori este vorba de a se fixa sensul și întinderea lor din punctul de vedere internațional public.

1) Cours de cod civil, tom. 12, pag. 138 și 139.

2) Traité de Droit civil, Des biens, Nr. 217, pag. 161.

3) Cours de Droit civil français, tom. I, pag. 765.

Prin urmare, tribunalele trebuie să amâne pronunțarea hotărârilor lor, până ce această interpretare va fi dată în mod regulat de guvern. (Gaz Palais din 8 și 9 Iulie 1923, No. 189, 190).

NOTA. — Jurisprudența franceză este constantă asupra acestui punct. Vezi Cas. fr. Sirey, 77. 1. 485; Sirey, 86. 1. 174; C. Hanoï, Sirey, 99. 2. 17; C. Bruxelles, Sirey, 81. 4. 81. Cpr. Cas. Roma (Secții-Unite), Sirey, 1902. 4. 2. Vezi Vincent et Pénaud, *Dictionn. de droit international privé*, vo. *Traité diplomatiques*, No. 33 urm. 41, 45 urm., etc.

De câteori tribunalele interpretează aceste tratate, interpretarea lor trebuie să fie în armonie cu dreptul civil și public al țării în care ele sunt încheiate, și mai ales cu acele ale țării unde ele urmează a fi aplicate. Vezi Alexandresco, V, p. 291, nota 5 și autoritățile citate acolo; Vincent et Pénaud, *op. cit.*, 52, etc. (N. R.).

TRIB. REGIONAL MULHOUSE

2 Decembrie 1921

Tratate internaționale. Convenții diplomatice. Stat anexator. Aplicarea lor la teritoriile anexate sau reintebrate (în speță Alsacia și Lorena).

Este de principiu incontestabil și necontestat, în dreptul internațional public, în cecace privește anexiunea, că tratatele și convențiile diplomatice, încheiate de către Statul anexator, devin aplicabile de drept teritoriilor puse sau repuse sub suveranitatea sa, prin însuș faptul anexiunii sau al reintegrării.

În consecință, convenția dela Haga care determină în mai multe materii de drept internațional, relative la procedura civilă, raporturile dintre Franța și diferite țări, a devenit de drept aplicabilă Alzaciei și Lorenei, în urma punerii în vigoare a tratatului dela Versailles, din 28 Iunie 1919, a cărui art. 51 reintegrează aceste două provincii sub suveranitatea franceză, cu începere dela armistițiu. (Gaz. Palais din 2 Noembrie 1922. No. 305, 306).

NOTA. — Vezi asupra acestei delicate chestiuni de drept internațional public, și în sensul de mai sus, Vincent et Pénaud, *Dictionn. de droit international privé*, vo. *Annexion*, 475 urm. și vo. *Traité diplomatiques*, 30; M. Possa, *Efectele hotărârilor judecătorești străine în România* (Iași, 1919), pag. 286 urm. Cpr. Tribun. St. Quentin. *Journal Clunet*, anul 1888, pag. 99, etc. Vezi asupra acestei chestiuni care, în orice caz, nu poate să primească un răspuns absolut, Piédelièvre, *Précis de droit international public*, I, 198, pag. 167 urm.

Încât privește însă Statul care a luat locul Statelor dispărute sau desmembrate, el poate, cel puțin în teorie, să refuze executarea convențiilor internaționale, încheiate de Statele dispărute sau desmembrate. Vezi Piédelièvre, *op. cit.*, I, 198, pag. 167 urm.

În privința influenței anexiunii asupra aplicării legilor penale ale Statului anexator, vezi Despagnet, *Cours de droit international public*. 273

urm., pag. 395 urm. (ed. a 4-a, revăzută de Ch. de Boeck, prof. la Bordeaux, Paris, 1910).

Iași

D. ALEXANDRESCO

TRIBUNALUL SENEI

18 Iulie 1921

Plată. Locul unde se face. Moneda în care trebuie să se facă. Asigurare pe viață. Capital plătitur la Basel sau la Paris. Alegerea locului plății. Art. 1247, 1190 c. civil (1104, 1027 c. civ. rom.). Variațiunea cursului monezilor. Interpretarea contractului care lasă alegerea locului plății la beneficiarul asigurării.

Din art. 1247 c. civil (1104 c. civ. rom.) rezultă ca plata unei obligații trebuie să fie făcută la locul determinat prin convenția care formează legea părților; iar din art. 1190 din același cod (1027 c. civ. rom.) rezultă că alegerea acestui loc aparține debitorului, dacă n'a fost conferită în termeni expresi creditorului.

De câteori obligația are de obiect o sumă de bani, plata trebuie să consistă, afară de cazul unei convenții contrare, în vărsarea monezei având curs în țara în care ea trebuie să fie făcută, după valoarea nominală a monezilor din această țară, în momentul efectuării ei.

Aceiaș soluție este admisibilă, chiar dacă valoarea acestor monezi a variat după împrejurări, în urma încheierii contractului.

În speță, fiind vorba de o poliță de asigurare asupra vieții, semnată în Elveția, la Basel, care stipulează vărsarea unui capital la o dată determinată, cu clauza că plata acestui capital se va face sau la Casa generală a Societății, la Basel, sau la domiciliul Agenției sale, la Paris, beneficiul alegerii locului de plată, enunțată în termeni așa de clari și de neîndoelnici, aparține numai beneficiarului poliței în chestiune, care poate s'o facă, fie la Basel, fie la Paris, după alegerea sa. (Gaz. Palais 1922, No. 278, Recueil des Sommaires).

NOTA. — Vezi în privința plății *Jurisprud. Generală*, anul 1924, No. 491, 714, 1226-7; 1741-5 (cu notele d-lui prof. D. Alexandresco și cu notele Redacției).

(N. R.).

Zilele acestea va apare în Editura „Curierul Judiciar“ VOL. II din Biblioteca legilor uzuale adnotate cuprinzând: CONSTITUȚIA textul nou din 1923 în comparație cu textul vechi, comentată și adnotată de d-nii avocați Lascarov-Moldoveanu și Sergiu D. Ionescu cu Doctrina, Jurisprudența, Expunerile de motive, Rapoartele și Desbaterile parlamentare în extenso sub fiecare articol.

Acest volum conține aproape 600 pagini și este însoțit de un Index alfabetic sistematizat, care înlesnește cercetările. PREȚUL 260 LEI exemplarul de lux tipărit pe hârtie velină, și 180 exemplarul pe hârtie tipar satinată.

Comandele însoțite de cost, plus 5 lei pentru porto postal recomandat, se vor trimite la *Curierul Judiciar*, București, str. Artei 5 lângă Palatul Justiției. Depozit General la Agence de Librairie et de publication, Str. Lipscani 16, de unde librăriile se pot furniza.

A apărut: **Drept comercial comparat**, curs predat la Universitatea din București de d-l Dr. C. A. Stoeanovici. Volumul cuprinde 290 pag. Prețul 220 lei.